

**Түркістан облысы қоғамдық
денсаулық басқармасының
«Облыстық АИТВ
инфекциясының алдын алу
орталығы» МКҚК**

АИТВ инфекциясын жастар арасында алдын алу

Талқыланатын негізгі мәселелер.

1. **АИТВ** (адамның иммунитет тапшылығының вирусы), **ЖИТС** (Жұқтырылған иммунитет тапшылығының синдромы) туралы негізгі түсінік.
2. **АИТВ-ның** әлем және Қазақстан бойынша таралуы, эпидемиологиялық жағдай.
3. **АИТВ-ның** алдын алу жолдары. Салауатты өмір салты.
4. Анти Ретровирусты Терапияның мақсаты.
5. **АИТВ** инфекциясымен өмір сүруші адамдарды әлеуметтік - құқықтық қорғау.
6. **Стигма, дискриминация** туралы түсінік

“Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы” Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі N 360-VI Кодексі.

• 15-тарау. ИНФЕКЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ИНФЕКЦИЯЛЫҚ ЕМЕС АУРУЛАРДЫҢ ПРОФИЛАКТИКАСЫ

• 99-бап. АИТВ инфекциясының профилактикасы

- 1. АИТВ инфекциясының профилактикасы жөніндегі іс-шаралар:
- 1) халық арасында, оның ішінде халықтың негізгі топтары арасында АИТВ инфекциясының таралуына эпидемиологиялық қадағалау жүргізу;
- 2) халықтың әртүрлі топтарына ақпараттық материалдар, әлеуметтік желілер және бұқаралық ақпарат құралдары арқылы АИТВ инфекциясы мәселелері жөнінде ақпарат беру;
- 3) АИТВ инфекциясының профилактикасы мәселелерін **білім беру жүйесіне және жұмыс орындарында интеграциялау;**
- 4) сенім пункттерінде, достық кабинеттерінде халықтың негізгі топтарына емдеу-профилактикалық көрсетілетін қызметтерді ұсыну арқылы жүзеге асырылады.
- Достық кабинеті - АИТВ инфекциясын жұқтырғандарға және халықтың негізгі топтарына жыныстық жолмен берілетін инфекциялық аурулар кезінде еріктілік және құпиялылық қағидаттары бойынша тегін негізде профилактикалық және емдік-диагностикалық көмек берудің арнайы ұйымдастырылған пункті;
- 5) үкіметтік емес ұйымдар арқылы мемлекеттік әлеуметтік гранттар мен мемлекеттік әлеуметтік тапсырыстарды орналастыру және іске асыру;
- 6) донорлықтың және трансплантаттаудың, сондай-ақ халыққа тері қабаттары мен сілемейқабық бүтіндігінің бұзылуымен байланысты қызметтер көрсету кезінде инфекциялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
- 7) АИТВ инфекциясының анадан ұрыққа және балаға берілуінің алдын алу;
- 8) қатынасуға дейінгі және қатынарудан кейінгі профилактиканы ұсыну;
- 9) АИТВ инфекциясының берілу тәуекелін төмендету үшін диагноз қойылған кезден бастап антиретровирустық терапияны ұсыну арқылы жүзеге асырылады.

Алдымен **АИТВ/ЖИТС** (ВИЧ/СПИД) не екенін талдап көрейік.
АИТВ аббревиатурасы қалай шешіледі?

- **АИТВ** – адамның иммундық тапшылығы вирусы. АИТВ инфекциясы ағзаға түскеннен кейін қан жасушаларына шабуыл жасап, CD4 деп аталатын немесе Т-көмекші жасушаларын зақымдайды. Бұл жасушалар ағзаны инфекциялардан қорғайтын иммундық жүйенің қалыпты қызмет етуінде маңызы бар. **АИТВ**- ол ауру емес тек вирус тасымалдаушы.
- **ЖИТС** – Жұқтырылған иммундық тапшылық синдромы, яғни, АИТВ -инфекциясы соншалықты иммундық жүйені әлсіретіп, адам ағзасында бірқатар (инфекциялық және онкологиялық) аурулары дамығанда басталады. Вирусты жұқтырған адам ЖИТС-ке ұшырады деп айту қате пікір. Өйткені, АИТВ инфекциясының ЖИТС- ке ұласуына ұзақ уақыт өтеді.

АИТВ мен ЖИТС-ның қандай айырмашылығы бар?

- АИТВ – бұл иммундық жүйені әлсірететін вирус, ЖИТС – бұл клиникалық жағдай, АИТВ адамның иммундық жүйесін айтарлықтай зақымдағанда пайда болады. Қысқасы, АИТВ, ЖИТС-ның дамуына алып келеді.
- Қазіргі таңдағы емдеу әдістері (АРВ терапия) адамның иммунды қорғанышын қалыпты жағдайда сақтауға мүмкіндік береді, яғни өте ұзақ уақыт бойы аурудың ЖИТС-на ұласуын болдырмайды

АИТВ— инфекциясы адамнан адамға биологиялық сұйықтық арқылы беріледі.

Оның ең көп құрамы **қанда**, одан кейінгі жоғары құрамы **шәует пен қынаптық сұйықтықта** және **ана сүтінде** болады. Яғни, осы төрт биологиялық сұйықтық арқылы жұқтыру қаупі жоғары.

АИТВ қай кезде жұқпайды?

Тұрмыстық қатынастар:

- Бірге бір бөлмеде тұру,
- Ыдыстарды өзара қолдану,
- Жөтел мен түшкіргенде.

Әлеуметтік қатынастар:

- Жұмыста, мектепте, дүкенде,
- Автобуста отыру, бірге ойнау кезінде.

Ортақ заттарды қолдану:

- Дәретхана орындығы, сүлгі, ванна,
- Тамақ ішу,
- Іс құралдары.

Жанасу:

- Қол қысу,
- Құшақтасу,
- Сүйісу.

Шағу кезінде:

- Маса, т.б. жәндіктер,

Эпидемиологиялық жағдай

Статистикалық мәліметтерге сүйенсек,
әлемде шамамен **42** млн-нан аса адам
АИТВ-мен өмір сүреді.

яғни, бұл көрсеткіштер қоғамда АИТВ
инфекциясы бар екендігін, оны жұқтыру мүмкіндігі
бар екендігін көрсетеді. Сол себепті, жұғу жолын,
алдын алу жолдарын білу маңызды.

АИТВ -нің алдын алудың ең сенімді әдісі – өз денсаулығың үшін жауапкершілікті өз мойныңа алу және барынша үлкен тәуекелділікпен байланысты қылықтардан қашу.

АИТВ -нің алдын алудың төмендегідей шаралары бар;

- Жеке бас гигиенасын сақтау, техника қауіпсіздігін сақтау;
- Жеке гигиенаға арналған өзінің немесе жаңа заттарды пайдалану (тіс щеткасы, қырыну заттары).
- Медициналық шаралар барысында— залалсыздандырылған және бір реттік құралдарды пайдалану. Жеке өзінің стерильді инелер мен мед. құралдарды пайдалану және басқа адамның пайдалануына жол бермеу,
- Қанмен немесе қан компоненттерімен қатынаста тек латексті қолғаптарды пайдалану,
- Денеге сурет салу (тату) және пирсингте стерильді құралдарды пайдалану,
- Салауатты өмір салтын ұстану. Әдепті өмір сүру, арақ- шарап ішуден, психоактивті заттарды, есірткі қолданудан, кездейсоқ (бейберекет) жыныстық қатынастан бас тарту.

яғни, қауіпсіз мінез- құлықтың белгілі бір ережелерін сақтау арқылы инфекцияны болдырмауға болады.

**Адамның АИТВ жұқтырғанын білудің жалғыз
жолы – АИТВ орталығының зертханасында қан
сараптамасынан өту**

**Оны ерікті және жасырын түрде АИТВ орталығында, сондай-ақ тұрғылықты жері
бойынша емханада жасауға болады.**

Өзінің АИТВ мәртебесін білу адамға не үшін керек?

- Өз денсаулығына көбірек назар аударып, өз уақытында ем қабылдау үшін, яғни Антиретровирусты препараттарды ішуді уақытында бастау, олар вирустың көбеюін кідіртіп, ЖИТС-тің дамуына кедергі келтіреді.
- Жақындарың мен сүйікті адамдарыңды, дос-кұрбыңды АИТВ жұқтырудан сақтандыру үшін.
- Жүктілік және босану кездерінде АИТВ жұқтырған анадан балаға қауіп төндірмес үшін.

АИТВ адам ағзасынан тыс қанша өмір сүре алады?

Бұл әр түрлі факторларға (вирустың концентрациясы, қоршаған ортаның температурасы) байланысты. Әдетте АИТВ ағзадан тыс бірнеше минут өмір сүре алады. Бірақ үлкен концентрацияларда (зертханалық зерттеулер жағдайында), ол үш күнге дейін өмір сүре алады. Пайдаланылған шприц немесе қуыс иненің (зарарсыздандырусыз) бірнеше тәулік бойы тірі вирусы болуы мүмкін екені анықталды.

Стигма, Дискриминацияға жол берілмейді!

Стигма дегеніміз- қандай да бір адамға таңба ілу: АИТВ-мен өмір сүретін кейбір адамдарға қатысты қате түсінік.

Дискриминация - ниетті шектеу, жекелеген тұлғалардың немесе әлеуметтік топтардың құқықтарына, мүдделеріне басқалармен салыстырғанда қасақана нұқсан келтіру, жеке тұлғаларды артықшылықтарынан, құқықтарынан айыру.

АИТВ инфекциясымен өмір сүруші адамдарды оқшаулауға, шеттетуге, таңбалауға ешқандай негіз жоқ. Керісінше, біздің көмегіміз бен қолдауымызға мұқтаж. Біздің еліміздің заңнамалары барлық азаматтардың АИТВ жұқпасына ерікті, құпия түрде тексеріліп, ем қабылдауын қамтамасыз етеді.

“Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы” Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі N 360-VI Кодексі.

78-бап. Балалардың құқықтары

6. Мүмкіндіктері шектеулі, АИТВ инфекциясын жұқтырған балалардың Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес білім беру, денсаулық сақтау ұйымдарында тегін медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау алуға құқығы бар.

АИТВ инфекциясын жұқтырған балалардың балалар үйлерінде және өзге де денсаулық сақтау және білім беру ұйымдарында болуға құқығы бар.

161-бап. АИТВ инфекциясын жұқтырған адамдарды әлеуметтік және құқықтық қорғау

1. АИТВ инфекциясын жұқтырған адамдарға білім беру ұйымдарында оқуға, санаторийлік-курорттық ұйымдарда және сауықтыру білім беру ұйымдарында болуына шектеу қойылмайды.

2. Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында белгіленген жағдайларды қоспағанда, еңбек шартын тоқтатуға, еңбек шартын жасасуға, білім беру ұйымдарына және әлеуметтік мекемелерге қабылдауға тыйым салуға, сондай-ақ АИТВ инфекциясын жұқтырған адамдардың құқықтары мен заңды мүдделеріне нұқсан келтіруге, сол сияқты олардың жақын туыстарының тұрғын үй және өзге де құқықтары мен мүдделеріне нұқсан келтіруге жол берілмейді.

АИТВ ЖҰҚПАСЫН АШҚАН ҒАЛЫМДАР

Роберт ГАЛЛО

Люк МОНТЕНЬЕ

Тарихы

- Дәрігерлер алғаш рет 1980 жылы Атлантада (АҚШ) ЖИТС-пен ауыратындармен кездесті, ол кезде жас жастағы бес ер адам (29-36 жас) пневмония диагнозымен ауруханада болған. 1981 жылдың соңына қарай Дүниежүзілік Денсаулық сақтау ұйымында (ДДҰ) ЖИТС-тың бар-жоғы туралы 20 мемлекетке хабарлады, 1983 жылдан бастап індет туралы, содан кейін ЖИТС пандемиясы туралы айта бастады. 1981 жыл ЖИТС-тың жаңа жұқпалы ауруы туралы ресми хабарланған жыл болып саналады.
- Мысалы, зерттеушілер Л. Монтанье мен Р. Гало (1983 ж.) ЖИТС қоздырғышын алғаш ашушы болып табылды. Олардың пікірінше, вирус адамдардың оқшауланған популяцияларында ондаған және жүздеген жылдар бойы өмір сүре алды және сол кезеңде адамдардың аз байланысына байланысты кеңінен таралмады. Адамдардың өмір сүру жағдайларының өзгеруі, олардың қарқынды көші-қоны, "жыныстық революция", нашақорлық вирустың кең таралуына жағдай жасады.

Қызыл лента

Ең алғаш 1983 жылы
Дүниежүзілік ЖИТС-тен
қайтыс болғандарды еске

алу күні американың Сан-Франциско қаласында ата-лып
өтті. Бірнеше жылдардан соң осы дертке ұшырағандардың
қозғалысын белгілейтін белгі – киімге қадалған қызыл
лента, сонымен қатар түрлі түсті шүберектер – квилта
пайда болды. Ол - өмірден өткен көптеген науқастарды
бейнелейтін құрақ шүберек. Ол атрибутты 1991 жылы
суретші Фрэнк Мур ойлап тапты. Қазіргі кезде
Дүниежүзілік ЖИТС-тен қайтыс болғандарды еске алу
күні белсенділер мен бұл індетке немқұрайлы қарамайтын
адамдар кеуделеріне қызыл лента тағып жүреді.

- Барлық адамдар АИТВ инфекциясы туралы білуі керек. Кез келген адам жасына қарамастан, әлеуметтік жағдайына қарамастан жұқтыру қаупіне ие екенін естен шығармаған жөн.

Өз тағдырыңыз өз қолыңызда!

Қызықтырған сұрақтар болса...

Түркістан облысы «Облыстық АИТВ-инфекциясының алдын алу орталығы» МКҚК Жетісай қаласы бөлімшесінің мамандарынан кеңес алуға болады. Бұл орталықта Достық кабинеті, Сенім бекеті, Психо-әлеуметтік кеңес беру және жасырын тестілеу кабинеті мен заманауи құрылғылармен жабдықталған зертхана жұмыс істейді. Мұнда әрбір адам ерікті, міндетті немесе жасырын түрде АИТВ жұқпасын анықтауға қан тапсырып өз статусын анықтауға болады.

Мекен жайы: Жетісай қаласы, Байботаев көш, 26үй

Дені саудың тәні сау!

**Назар қойып
тыңдағандарыңызға**

РАХМЕТ!

